

Muzyka J.S. Bacha na instrumenty klawiszowe

W

Etapy życia i pracy Bacha (1685-1750)

- 1695-1700 Dzieciństwo u brata Johanna Christopha Bacha – organisty w Ohrdruf (kopiowanie utworów mistrzów XVII-wiecznych)
- 1700-1703 Luneburg, nauka w gimnazjum i praca w chórze kościelnym
- I okres – wczesny – Arnstadt i Mühlhausen (1703-1708). Stanowiska organisty
- II okres – Weimar (1708-1717), organista dworski, potem koncertmistrz orkiestry
- III okres – Köthen (1717-1723), kapelmistrz i kierownik muzyki kameralnej na dworze (dwór kalwiński, więc nie komponował muzyki kościelnej liturgicznej)

- IV okres – Lipsk, kantor u św. Tomasza (1723-ok.1745)
- V okres – ostatnie lata życia, dzieła abstrakcyjne, skrajnie konstruktywistyczne, będące świadectwem jego najwyższego mistrzostwa

Gatunki muzyki klawiszowej tworzone przez Bacha

- swobodne utwory improwizacyjne; preludium, toccata, fantazja;
- ścisłe gatunki imitacyjne: fuga, ricercar, canzona, capriccio, fantasia, inwencja;
- złożone: preludium i fuga, toccata i fuga;
- wieloczęściowe: sonata, suita-pratita, ouverture-sinfonia, concerto, wariacje
- opracowania chorału

Wzorce, z których czerpał

- tradycje niemieckiej muzyki klawiszowej (gł. organowej): Froberger (XVII w., uczeń Frescobaldiego, twórca “kanonu suity”: allemande, courante, sarabande, gigue); przełom XVII/XVIII: Buxtehude, Pachelbel (różne typy organowych opracowań chorału: partita, fantazja, fuga, preludium);
- Kuhnau - klawesyn, Biblische Historien - cykl sonat programowych; niem. klawesyniści przenoszą na grunt mu. klawesynowej włoską sonatę i francuską uwerturę

Wzorce: style narodowe (Bukofzer)

- styl włoski: harmonika funkcyjna, styl concerto, forma koncertu i sonaty w muzyce instrumentalnej;
- styl francuski: tendencje kolorystyczne i programowe, dyscyplina instrumentacyjna (Lully), uwertura i suita, styl brise (faktura o swobodnym układzie głosowym)
- styl niemiecki: eksponowanie masywnej harmoniki, predylekcja do faktury kontrapunktycznej

Jednym słowem: Włochy - dramatyzm, Francja - subtelna nastrojowość, Niemcy - patos

Sława wybitnego organisty i klawesynisty - działalność pedagogiczna

- 1722 - I tom *Das wohltemperierte Klavier* - 24 preludia i fugi we wszystkich tonacjach;
- 1723 Inwencje 2-głosowe i Sinfonie 3-głosowe;
- 1744 II tom DWK

Klavierübung (1731-1741)

- I część zawiera 6 partit,
- II Koncert włoski i Uwerturę francuską
- III części Klavierübung kolekcje utworów organowych, w których demonstruje różne sposoby traktowania chorałowego c.f.: fugi chorałowe, fantazje chorałowe, i preludia chorałowe w stylu concerto
- IV zawiera Wariacje Goldbergowskie

Passacaglia <https://www.youtube.com/watch?v=7S2pm1g70DI>

Koncert włoski <https://www.youtube.com/watch?v=jNEFrE5P0>

Wariacje goldbergowskie <https://www.youtube.com/watch?v=1AtOPiG5jyk&t=0s>

Koncert a-moll na 4 klawesyny

<https://www.youtube.com/watch?v=emkJ0A7IfkY>

Koncert klaw. d-moll <https://www.youtube.com/watch?v=XcsfDxojdV8>

Kunst der Fuge Guld <https://www.youtube.com/watch?v=4uX-5HOx2Wc>

<https://www.youtube.com/watch?v=WL17A094ezY> saksofony

<https://www.teoria.com/en/articles/kdf/> analiza

Bach w muzyce na instrumenty klawiszowe dokonuje syntezy stylów: niemieckiego, francuskiego i włoskiego. Wykorzystuje zdobyczne gatunków przeznaczonych na inne instrumenty. Jest twórcą koncertu klawesynowego jako gatunku.

Wyraźnie rozgranicza utwory komponowane na organy i klawesyn – wcześniej przeważnie panowała wymiennność.

Fuga - ścisła forma kontrapunktyczna - współczynniki

- temat: zawiera motyw czołowy, ew. rozwinięcie i kodę;
typy tematu: attacca, soggetto, andamento;
- dux i comes - temat i odpowiedź: realna i tomalna
- kontrapunkt: stały, o cechach stałości, swobodny;
- łącznik: wewnętrzny i zewnętrzny;
- (epizod)
- ekspozycja - pierwsze przeprowadzenie tematu przez głosy: kompletna, niekompletna, nadkompletna;
- kolejne **przeprowadzenia**, zawierające **pokazy** tematu;
- stretto, stosowanie środków polifonicznych;
- koda, nuta pedałowa

Różne typy fug - podział ze względu na:

- liczbę głosów;
- aparat wykonawczy;
- liczbę tematów

Confiteor z Mszy h-moll <https://www.youtube.com/watch?v=ixFCKKIMvkk>

Bach - ekonomia środków

Fugi Bachowskie cechuje ekonomia środków, tzn. Bach tworzy współczynniki fugi wykorzystując ograniczoną liczbę motywów, które przetwarza za pomocą pracy motywicznej i środków polifonicznych (augmentacji, diminucji, inwersji; ruch wsteczny - rzadko)